

Forsvarsudvalget
Christiansborg

27. januar 2006
8.kt 04-0252-1 (288)

TILTAG I FORSVARET SOM FØLGE AF DOMMEN I HOMMELSAGEN

GENERELT

Den 12. januar 2006 afsagde Københavns Byret dom i sagen mod Annemette Hommel og fire sergenter fra militærpolitiet. Dommen er efterfølgende blevet anket af de dømte. I dommen nævnes det, at Annemette Hommels afhøringsofficersuddannelse var forældet, at der manglede vejledning om reglerne for håndtering af tilbageholdte, og at der ikke blev ført fornøden kontrol med, at reglerne blev overholdt. Som opfølgning på sagen sendte jeg dagen efter et brev til Forsvarsudvalget og Det Udenrigspolitiske Nævn, hvori jeg nævnte, at jeg ville fremsende en samlet oversigt over de tiltag, som forsvaret allerede har taget som følge af sagen.

Efter afsløringerne af overgrebene i Abu Ghraib fængslet i Irak sendte jeg den 5. maj 2004 et brev til forsvarschefen, hvori jeg indskærpede, at opmærksomheden om de personer, der tilbageholdes af danske styrker i Irak, og som overdrages til britiske styrker eller civile myndigheder, skulle skærpes. Tilsyn med de af danske styrker overdragne tilbageholdte personer burde således om muligt i endnu højere grad ske for at tilsikre, at de tilbageholdte personer ikke på nogen måde led overlast under deres tilbageholdelse. Jeg anmodede endvidere om øjeblikkeligt at få oplyst, såfremt personer tilbageholdt af danske styrker skulle blive udsat for overlast. Endelig anmodede jeg forsvarschefen om at overveje, hvorledes man kunne øge sikkerheden for, at der ikke sker personer, der er tilbageholdt og overdraget af danske styrker, noget, som strider mod konventionerne.

Som følge af dette brev iværksatte Forsvarskommandoen en række tiltag. For det første blev det besluttet, at Hærens Operative Kommando skulle aflægge månedsvis rapportering for forhold vedrørende tilbageholdte. For det andet skulle status for tilbageholdte nu fremgå af den daglige melding fra DANCON Irak til Hærens Operative Kommando og Forsvarskommandoen. Hensigten hermed var, at kommandomyndighederne skærpede deres opmærksomhed på området og var opdaterede med hensyn til antallet af tilbageholdte

personer. Endeligt blev det besluttet at gennemføre intensivt tilsyn med de tilbageholdte, som var blevet overdraget til de britiske styrker i Irak.

ALLEREDE GENNEMFØRTE TILTAG

Som nævnt i mit brev af 13. januar 2006 til Forsvarsudvalget og Det Udenrigspolitiske Nævn har jeg drøftet dommen mod Annemette Hommel og de fire militærpolitiserjenter med forsvarschefen. På baggrund heraf vil jeg her redegøre for de tiltag, der er taget på nuværende tidspunkt:

For det første er det blevet indskærpet, at kun personel med den rette funktion og uddannelse må håndtere tilbageholdte og udspørge disse. Det er således blevet præciseret og indskærpet, at bataljonen ikke er organiseret med afhøringspersonel, hvorfor bataljonen alene må gennemføre udspørgen af tilbageholdte. Forskellen på afhøring og udspørgen er, at der ved udspørgen alene søges at tilvejebringe en afklaring af den tilbageholdtes identitet samt hensigt. Det søges således afklaret, hvorvidt personen udgør en sikkerhedsrisiko, hvilket blandt andet er en forudsætning for, at danske soldater kan overdrage den tilbageholdte til britisk varetægt.

For det andet gennemføres der nu yderligere uddannelse i håndtering af tilbageholdte under den missionsorienterede uddannelse m.v. Fra august 2004 gennemførtes der udover undervisning i den humanitære folkeret, gennemgang af retningslinier for blandt andet tilbageholdelse og udspørgen af personer i forbindelse med den missionsorienterede uddannelse. Såfremt enkelte personer undtagelsesvis ikke har deltaget i denne uddannelse, skal bataljonen tilsikre, at disse personer modtager uddannelsen ved bataljonen. Undervisningen ved den missionsorienterede uddannelse suppleres af repetitionsundervisning i reglerne for magtanvendelse, idet der herunder gennemføres praktisk instruktion i, hvordan reglerne overholdes. Ved uddannelsen af den nuværende – og kommende – bataljoner i Irak er regler for magtanvendelse og anvendelse af tolke blevet gennemgået, ligesom soldaterne uddannes i, hvordan man skal forholde sig overfor civile irakere.

Forsvarsakademiet har endvidere foretaget justeringer af undervisningen i den humanitære folkeret, idet 3. (behandling af krigsfanger) og 4. (beskyttelse af civile personer) Genèvekonvention er tillagt større vægt. Humanitær folkeret er endvidere blevet opprioriteret i forbindelse med undervisningen af mellemledere (sergentgruppen) i hæren. Endvidere er Forsvarsakademiets rolle i forbindelse med udvælgelse af civile tolke blevet reduceret, således at Forsvarsakademiet siden sommeren 2004 alene deltager i visse sproglige afprøvninger. Baggrunden herfor er, at den operative efterspørgsel i et par tilfælde var tillagt for stor vægt.

For det tredje har forsvaret ændret en række direktiver m.v. ud fra et ønske om yderligere at tydeliggøre de folkeretlige forpligtigelser overfor de udsendte soldater. Forsvarskommandoen har således revideret direktivet for magtanvendelse, hvori der er indeholdt præciserende retningslinier for udspørgen og afhøring ved den danske bataljon i Irak. Det angives specifikt, at bataljonen ikke kan gennemføre afhøring – men alene udspørgen – af tilbageholdte personer. Udover ændring af overordnede direktiver, er der også sket ændringer af de praktiske anvisninger, som førere udstyres med (det såkaldte førerens kort). For eksempel er der tilføjet afsnit omhandlende regler for udspørgen og tilbageholdelse af personer, således at den enkelte fører har disse regler tilgængelige under gennemførelse af operationer.

For det fjerde har efterfølgende chefer i Irak indskærpet, at de som minimum vil orienteres og om muligt være til stede, hvis der foretages udspørgen i den danske lejr. Dette skal sikre, at ledelsen ved de danske styrkebidrag har det størst mulige kendskab til de aktuelle forhold i forbindelse med udspørgen af tilbageholdte, ligesom det giver en højere grad af sikkerhed for, at der bliver grebet ind, såfremt der måtte opstå tilløb til overtrædelse af gældende regler og bestemmelser.

For det femte har forsvaret besluttet at afløse den tidligere krigsfangeøvelse (i daglig tale kaldt POWEX) af en øvelse, der i større omfang fokuserer på at træne soldaternes evne til at modstå for eksempel gidseltagninger. Denne øvelse betegnes normalt CACEX (forkortelse for Conduct after Capture Exercise). Personer, der deltager som instruktører ved CACEX, må ikke efterfølgende anvendes i funktioner, hvor de har – eller kan få – at gøre med tilbageholdte.

FREMTIDIGE TILTAG

Udover allerede foretagne tiltag overvejes for nærværende bl.a. forhold vedrørende:

- Rekruttering og uddannelse af tolke og afhøringsinstruktører.
- Justering/revidering af det gældende regelsæt for blandt andet behandling og udspørgen af tilbageholdte civile og krigsfanger, samt evt. udarbejdelse af supplerende regelsæt.
- Chefers ansvar i forbindelse med blandt andet tilbageholdelse og udspørgen af personer.
- Øvrige uddannelsesmæssige tiltag inden for humanitær folkeret, herunder håndtering af tilbageholdte.

For at Forsvarsudvalget og Det Udenrigspolitiske Nævn får det fuldstændige billede af de tiltag, der er foretaget siden denne sag startede, vil jeg gerne give udvalget og nævnet mulighed for at se relevante dokumenter. Dokumenterne er dog klassificerede, og jeg vil derfor gerne tilbyde, at disse dokumenter kan besigtiges i Forsvarsministeriet.

Afslutningsvis vil jeg ikke undlade at oplyse, at jeg i forbindelse med møde i Det Udenrigspolitiske Nævn den 17. august 2004 redegjorde for forsvarets uddannelse i forbindelse med tilbageholdelse, afhøring og udspørgen. Denne redegørelse, der altså bl.a. omfatter befalingsmandsuddannelserne, officersuddannelsen og den missionsorienterede uddannelse frem til sommeren 2004, er vedlagt som bilag.

Til orientering er et enslydende brev sendt til Det Udenrigspolitiske Nævn.

Med venlig hilsen

Søren Gade

/Peter C. Alexa